

Elon Musk biedt zijn Twitteraars een giftig cadeau aan

Posted on 9 augustus 2023 by Rik Smits

Wéér slaagde Elon Musk er deze week in de aandacht van de hele wereld te trekken. Nu met iets dat lijkt op een wereldwijde gratis rechtsbijstandsverzekering voor wie door uitlatingen op zijn sociale-mediaplatform X last krijgt met z'n baas. Twitteraars reageerden opgetogen, maar veel is nog in nevelen gehuld en het kon wel eens een ongemeen giftig cadeau zijn.

'If you were unfairly treated by your employer due to posting or liking something on this platform, we will fund your legal bill', tweette de vaak onbegrepen visionair in de vroege ochtend van 6 augustus: 'Bent u onheus behandeld door uw werkgever om een berichtje of een like op dit platform, dan betalen wij uw juridische rekening'. Dat klinkt, als je enig idee hebt van wat advocaten en juridische procedures zoal kosten, buitensporig genereus. En als Musk het meent – wat je in zijn geval nog maar moet afwachten – is het dat ook echt. Maar toch is het een cadeau waar een verstandig mens liever van verschoond blijft. Dat zit zo.

Op X blijft alles bewaard

X, het voormalige Twitter, heeft de laatste jaren vooral de reputatie verworven van open riool, al is dat maar ten dele terecht. Het heet een vrijplaats te zijn voor iedereen die een appeltje te schillen heeft of domweg zijn rancune of frustratie op anderen wil afreageren. Niet zelden betreffen die rancune en frustratie de eigen werkgever. Traditioneel krijgt 'de baas' daarom in de veilige beslotenheid van het café, geholpen door wat glaasjes en begripvol benevelde maatjes, nogal eens stevig op zijn verbale vet. Dat kan doorgaans weinig kwaad. Maar voor heel wat mensen is de verleiding groot om in de geborgenheid van eigen huis en toetsenbord op Twitter (zoals we X maar zullen blijven noemen) hetzelfde te doen, tot genoegen van de eigen volgers.

Wat te veel mensen zich daarbij te vaak te weinig realiseren, is dat de beslotenheid van Twitter, Facebook en al die andere sociale platforms verraderlijke schijn is. Kroegpraat vervliegt zodra iets gezegd is, en komt daardoor zelden of nooit verder dan de directe deelnemers aan het gesprek. Maar in de digitale wereld blijft alles bewaard en terugvindbaar, desnoods jaren later. Bovendien zie je in het café precies wie er meeluistert, terwijl digitaal iedereen 'meeluistert', ook mensen met wie je normaal gesproken buiten het werk niet of nauwelijks contact hebt, laat staan intimiteiten en kroegconfidenties uitwisselt. Dat kan ook een minder goedgezinde kennis zijn, of de baas zelf, of een bevriende collega die haar kennissenkring vervolgens geamuseerd of verbaasd laat zien wat ze je nou toch voor rare indiscreties heeft zien rondtwitteren, met een lachebekje erbij. Zo komen roddels de wereld in die je werkgever ook ter ore komen, die dan ook nog gemakkelijk kan verifiëren wat er écht allemaal gezegd en vertoond is – woorden en beelden die meestal helemaal niet voor de eeuwigheid bedoeld waren.

De meeste werkgevers en hun zetbazen kun je niet van veel gevoel voor humor of zelfrelativering betichten. Ze zijn dan ook in het algemeen niet gediend van kritische of ronduit negatieve uitlatingen over hun bedrijf, en al helemaal niet als die van de eigen werknemers komen. Er wordt wat hen betreft niet uit de school geklapt, en al helemaal niet op sociale media. Maar ook onwelgevallige openhartigheden over zaken die welbeschouwd niets met het werk te maken hebben, vallen vaker dan je zou denken in slechte aarde. Maar al te vaak heeft dat al geleid tot uitbranders, officiële berispingen en zelfs ontslag van de betrokkene.

Wat Musk precies verstaat onder 'unfairly treated' blijft vooralsnog in nevelen gehuld, maar het kan weinig anders zijn dan berispt, bestraft of ontslagen worden om een tweet of een like. Dat hij je in zo'n geval in staat wil stellen om de ontstemde werkgever juridisch aan te pakken klinkt natuurlijk mooi, maar wat schiet je er praktisch gesproken mee op? Je conflict met je werkgever wordt er allerminst kleiner door, en je krijgt er de langdurige narigheid van een juridisch gevecht nog bij. Bovendien is de kans dat zo'n procedure behalve slapeloze nachten ook iets positiefs oplevert, vrijwel nihil.

Allereerst draait het zelfs als jou weinig te verwijten valt bij de rechter doorgaans toch uit op ontslag, wegens blijvend verstoorde verhoudingen. Dat is met of zonder extra vergoeding geen pretje en een nare smet op je cv. Ten tweede denken mensen ten onrechte vaak dat ze een beroep kunnen doen op de vrijheid van meningsuiting. Maar dat is niet zo, om twee redenen.

Vrijheid van meningsuiting betekent dat de overheid je niet mag beletten een uitlating te doen, meer niet. Ze houdt dus, anders dan veel mensen denken, op geen enkele manier vrijblijvendheid van meningsuiting in: Heb je een uitlating eenmaal gedaan, dan staat het iedereen vrij om daar wat van te vinden, er boos om te worden en je daarop desnoods hardhandig aan te spreken, zolang ze daarbij maar niet de wet overtreden. Bovendien kan de overheid je alsnog aanpakken als je uitlating in strijd is met je verantwoordelijkheid volgens de wet uit artikel 7 van de Grondwet.

Mona Keijzer

Maar nog belangrijker is dat de vrijheid van meningsuiting vooral gaat over de verhoudingen tussen overheid en burger, niet die tussen burgers onderling. In de private wereld, waar die van werkgevers en werknemers deel van uitmaakt, bestaat nauwelijks uitingsvrijheid. Het miegelt er van de geheimhoudingsclausules, bedrijfsgeheimen, concurrentiebedingen, formele en informele vertrouwelijkheidsbepalingen, spreekverboden en zwijgplichten. Dat geldt zelfs in de politiek. Staatssecretaris Mona Keijzer werd bijvoorbeeld in 2021 door haar eigen fractie uit het kabinet gezet vanwege uitspraken over de coronamaatregelen die niet strookten met het regeringsbeleid.

Er is ook vrijwel geen sprake van wat juristen 'horizontale werking' noemen. Dat is de gewoonte om bindende afspraken tussen overheid en burger – zoals de vrijheid

van meningsuiting – ook van toepassing te laten zijn op de verhoudingen tussen burgers onderling. Daar is ook nauwelijks draagvlak voor. Dus gebruik je verstand, en wees steeds voorzichtig met wat je op sociale-mediaplatforms van jezelf laat horen en zien. Om met Elon Musk zelf te spreken: 'let that sink in', en laat zijn fraaie beloftes maar zitten.

***Rik Smits* is taalkundige en freelance wetenschapsjournalist.**

***Wynia's Week wordt mogelijk gemaakt door de lezers.* Bent u al donateur?** *Hartelijk dank!*